

De oerwereld spreekt mij aan

Regisseur Johan Simons over zijn 'Oresteia'

► In een interview vertelt Simons waarom hij *Oresteia* regisseert in een bak met klei.

► „Ik wilde een aards decor, anders gaat de tekst zweven,“

DOOR WILFRED TAKKEN

Creatief met klei?

„Ik gebruik inderdaad veel klei in deze voorstelling. We spelen in het midden van de zaal, met aan weerszijden publiek. Om het speelveld heen staan glazen wanden, alsof je naar dieren in een terrarium zit te kijken. De mens onder een vergrootglas, dat is het idee. De vloer bestaat uit opgedroogde klei. In deel twee zit Pierre Bokma bedolven onder de natte klei, als zijn eigen grafbeeld. Hij speelt Agamemnon, de generaal die bij thuiskomst uit de Trojaanse Oorlog door zijn vrouw Klytaemnestra wordt vermoord. In deel twee komt zijn zoon Orestes thuis om hem te wreken, door zijn moeder te vermoorden. In deel drie vindt de rechtszaak tegen Orestes plaats. Dan heb ik de klei natgespoten, waardoor er één grote modderpoel ontstaat.“

Waarom klei?

„Ik wilde een fysiek, aards decor, anders gaat de tekst zo zweven. Het gaat over een soort oerwereld, dus wilden we iets met de vier elementen doen. Lucht en vuur vielen al snel af, maar aarde en water doen het goed.“

Waarom grijpt u zo vaak naar Griekse tragedies?

„Ik heb in ieder geval iets met Aischylos. Ik heb ook zijn *Prometheus* en *De Perzen* gedaan. Aischylos is de oudste tragedie schrijver. Hij staat nog met één been in het halfduister, in een wereld waarin de goden nog over de aar-

de liepen, waar de grens tussen leven en dood, god en mens, niet zo helder was. Die oerwereld spreekt mij aan.

U heeft zelf een extra rol aan het toneelstuk toegevoegd: Ifigeneia, de jongste dochter die tien jaar eerder door haar vader Agamemnon is geofferd.

„Ja, die komt in het origineel niet voor, er wordt alleen over haar verteld. Haar dood is de reden dat Klytaemnestra wraak wil nemen op haar echtgenoot, een man die zijn eigen dochter heeft geofferd om naar Troje te kunnen uitvaren. In andere versies wordt Klytaemnestra vaak neergezet als een feeks en een manwijf. Doordat Ifigeneia doorlopend op haar moeders nek zit, maak ik voor iedereen Klytaemnestra's motief duidelijk, zodat iedereen denkt: 'Je dochter is vermoord, dat zou ik ook niet pikken.'“

Waarom laat Agamemnon zich zo makkelijk vangen? Het lijkt wel alsof hij het noodlot omarmt.

„Ik denk dat hij dodelijk vermoed is teruggekomen. Tien jaar oorlog voeren, dat maakt je kapot. En het offeren van zijn dochter, dat raakt hij ook nooit kwijt. Hij is al dood voordat hij in zijn doodsbad stapt.

'Oresteia' is het verhaal over het begin van de democratie en de rechtsstaat.

„Het gaat inderdaad over de fundamenten van onze democratie, hoe je met elkaar moet omgaan. Het gaat over de overgang van een primitieve samenleving naar een moderne democratie, waarin conflicten niet meer met de knuppel worden opgelost. In de primitieve samenleving moet iedereen eigen rechter spelen, en moet bloed met bloed worden vergoten, zodat er een eindeloze keten van vetes en eerwraak ontstaat. In de democratie worden het geweld en de emoties ingedamd en in het ritueel van rechtspraak en volksverteenwoordiging gegoten. Angst overwint de woede.“

Angst?

„Angst is een belangrijke raadgever. Een mens zonder angst is een onmens. Angst is de reden waarom wij deze democratie hebben opgebouwd. Angst is de reden dat we een politieagent toestemming geven om met een pistool rond te lopen, om ons te beschermen.“

Waarom wilt u 'Oresteia' opvoeren?

„Ik zie dat er aan de democratie en de rechtstaat wordt geknaagd. Niet alle verworvenheden zijn vanzelfsprekend meer. En mede door de opkomst van de islam zie je de neiging terugkomen om het recht in eigen hand te nemen. Handelen naar je emoties wordt weer geprezen. Als je er is gekrenkt, ga je er zelf op af, met een wapen. Dat ondergraaft de democratie.

U staat erom bekend dat u de menselijke maat in het oog houdt, dat het meest primitieve verhaaltje duidelijk blijft.

„Ik wil mijn publiek niet kwijtraken. Bij een eerdere Griekse tragedie behandelden we in de voorbereiding allerlei filosofieën over de wereld. Tot mijn toenmalige compagnon Paul Koek zei: 'Hou toch op, daar gaat het toch niet over. Speel het nou gewoon alsof het bij jou in het dorp gebeurt.' Dat vind ik een belangrijke richtlijn: het gaat over mensen die iedereen moet kunnen herkennen, alleen dan kun je hun dilemma's voelbaar maken.

Maar bent u niet bang dat met de nadruk op de familieperikelen, de grotere symbolische waarde verloren gaat?

„Een gevaar van de *Oresteia* is juist dat je het heel monumentaal, plechtstatig gaat opvoeren, dat het te groot wordt. Zoals laatst in de opvoering van Johan Doesburg. Dan heeft het niets met mij als toeschouwer. Terwijl het juist pers moet worden, zo hebben de Grieken het ook bedoeld.“

24 • Theater
Daniel Arends vertelt festival Cameretten

Koninkrijk over rouwen in

Bezoeken online de voorstelling

Groenle overdring in de

de pike die het leven is

Voorstelling vol leven, cenhed en helderheid

Voorstelling vol leven, cenhed en helderheid

Voorstelling vol leven, cenhed en helderheid

Voorstelling vol leven, cenhed en helderheid

Voorstelling vol leven, cenhed en helderheid

Voorstelling vol leven, cenhed en helderheid

Voorstelling vol leven, cenhed en helderheid

Voorstelling vol leven, cenhed en helderheid

Voorstelling vol leven, cenhed en helderheid

Voorstelling vol leven, cenhed en helderheid

Voorstelling vol leven, cenhed en helderheid

Voorstelling vol leven, cenhed en helderheid

Voorstelling vol leven, cenhed en helderheid